

Poštnina plačana v gotovini

Cena Dln 3

DRAMA

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI 1929/30

IZHAJA ZA VSAKO PREMIJERO

UREDNIK: CIRIL DEBEVEC

NEVESTA S KRONO

Premijera 2. oktobra 1929

*Elegantna dama
in gospod*

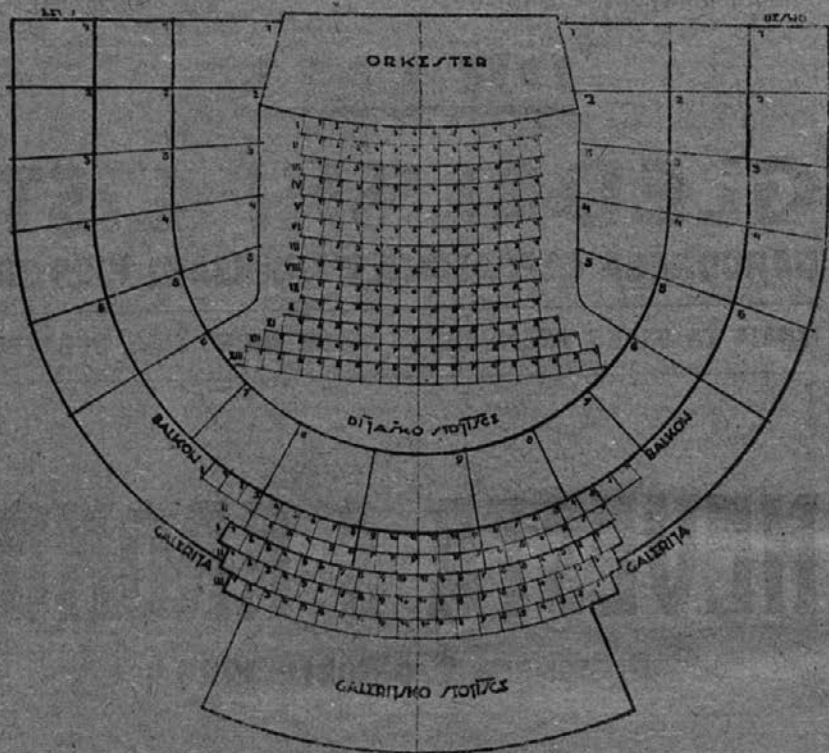
kupujeta nogavice in rokavice te v

specijalni trgovini

V. LESJAK

ŠELENBURGOVA ULICA 3

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V DRAMI

JUTROVI MALI OGLASI

PRODAJO

KUPIJO

POSREDUJEJO

VSE in
VSAKOMUR

Oglasni oddelek »JUTRA« LJUBLJANA
PREŠERNOVA UL. 4

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

Izhaja za vsako premijero

Premijera 2. oktobra 1929

A. Strindberg: Nevesta s krono

Kdor pozna Strindberga, genijalnega vseznalca in besnega, napol blaznega rušilca družabnih zakonov, neusmiljenega, včasih že skoraj krvoločnega razkrinkovalca zlobne ženske duševnosti, zagrizenega pobornika skrajnega naturalizma ter prepričanega sovražnika vsega romantičnega, poetičnega, sentimentalnega ali celo teatraličnega — tisti skoraj ne bo verjel, da je Strindberg avtor prekrasne, pravljичne igre »Nevesta s krono«. Nekdanji pisatelj »Gospodične Julije«, »Očeta«, »Smrtnega plesa« in drugih podobnih zakonskih in spolno problemskih življenskih tragedij se je v svoji poznejši dobi popolnoma sprevrgel in se prav v tem delu docela izročil nepremagljivemu čaru svobodne, neomejene tvorne fantazije ter spletel iz prevzete dramatične snovi, iz mračnega, a vendar bajnega sveta švedskih planin, gozdov in jezer, iz zlahtnega zaklada baladne, nordijske mitologije in težkih, ukočenih značajev nordijskega ljudstva tako napeto, močno in poetično kakor tudi dramatično in gledališko učinkovito delo, da ga v vsej dramski literaturi zlepa ni enakega. Mogočno in jedrnato, dasiravno morda nekoliko pretežno in premoreče dejanje se odigrava s tako brezprimerno silovitostjo izraza in s tako čudovito svojevrstno tehniko, da je povojna generacija pisatelja z razumljivim navdušenjem dvignila na svoj bojni ščit in ga izklicala za početnika novega umetniškega izražanja — ekspresionizma. Neizrecno težavno režijsko, igralsko in zlasti tehnično izvajanje pa je najbrž krivo, da si »Nevesto« privoščijo samo prvovrstni in z vsemi osebnimi in materijelnimi sredstvi bogato obdarjeni odri.

*

Dejanje se vrši v švedski pokrajini Dalarne, v bližini Siljanskega jezera. Tam živita v neki vasi dva rodova, Mlinarski in Morilski, ki se že dedno skozi vrsto pokolenj preganjata, prepirata in zatirata. Po kraju kroži zgodba, da so se v davnih časih udarili pradedje iz teh rodov na Veliko nedeljo za prvo mesto v cerkvi in da je tiste čase prav pred oltarjem tekla kri. Takrat, da se je cerkev pogreznila petnajst komolcev pod jezersko gladino. Mats, mladi, dobri mlinar na skrivnem ljubi Kersti, uporno, divje-zalo dekle iz rodu Morilcev. Razmerje rodi sinčka — nevesta Kersti je ob krono. Roditelji še ne vedo ničesar, samo Kerstina mati grozeče sluti — po-

roka, nevesta brez k r o n e pa bi bila sramota, ki bi je niti ponosna planšarka, niti oba rodova ne prenesla. Teh muk jo reši črna Babica, ki ji prinese sicer krono, za plačo pa si vzame — fantka. Povodni mož svari in toži, spominja jo Zveličarja — Kersti pa se ne zmeni; uporno in zmagoslavno stopa v vas, da se pokaže, kljub vsem jezikom le — n e v e s t a s k r o n o.

Družina Masova, s sivim, častitljivim dedom na čelu, razmišlja in preudarja o sprejemu nove sorodnice. Toda sprejem je hladen in teman, hudobna Brita, sestra Matsova, ki sluti, kaj je s krono, pa svakinjo sovraži in pred njo izpljune. Oba mlada zaročenca vsi zapuste in ju ostavijo samotna v mlinu. Mlin pa je star in bel in vlažen, kolo straši, Povodni mož spet toži, poje, kolovrat se vrti, Brita jo zasleduje, muči, umorjeno dete kliče iz reke, zvonovi se upro — Kersti, do smrti izmučena zastoka, zakriči po solncu, zakoprni nazaj v planino.

Mrtvaško, kot pogreb, se izvrši poroka. Hladno in tuje jo pozdravljajo svatje. Toda slaba vest ne miruje. Plešni motivi se raztrgajo, strahotno sega vmes Povodni mož, zločin se razodene, Kersti prekolnejo sorodniki in svojci — strto, zapuščeno in prekleto obišče mrtvo Belo dete, ki jo, skesano in udano, zdaj boža in potolaži.

Toda spokorna pot še ni končana. Na spokorni klopi, pred cerkvijo, ko čaka na usmrtitev, jo srečata rodova v pogrebu za njenim fantkom. Spet se približa Babica, spet jo izkuša in zavaja k zlemu, toda tokrat zaman, Kersti je stanovitna, Povodni mož je zmagal. Prevzame jo sočutje z najmanjšo stvarco, ubogo mravljo reši smrti — nje same pa se usmili kralj. Župan ji lastnoročno izroči pomilstitev. Namesto smrti, samo ječo.

Toda sovraštvo obeh rodov se s tem še ni poglelo. Na Veliko nedeljo zjutraj, ob južnem vremenu, ko se led tali, se srečata obe družini na sredi zamrznjenega jezera. Nevarnost ledu raste. Rodova planeta, toda led ne vzdrži in z gromskim truščem počí. Smrtna nevanost, smrt Kersti same naposled spravi tudi to, sovraštvo, nad spravo vzide solnce, pesmi Povodnega moža se pridruži zahvalna pesem obeh, ob mrtvem truplu Kerstinem odrešenih in spravljenih rodov. Smrt spokorjene detomorilke je končno vendarle rodila mir in spravo.

Dasiravno vplivi Romea in Julije kakor tudi Margaretine tragedije skoroda niso utajljivi, je vendar znal Strindberg tudi shakespeareovsko polnokrvnost in goethejansko preprosto monumentalnost nadomestiti s svojim čisto posebnim, napetim in močno zgoščenim načinom oblikovanja, s čudovitim prikazovanjem švedske prirode, značajev, običajev, okolja, s tajinstvenim in slikovitim vpoštevanjem bajnih, prirodnih in mitoloških elementov, učinkovito prepletenih z otožnimi in baladnimi godbenimi motivi, s posameznimi globoko občutenimi in presunljivimi prizori, s scenično bohotno in neomejeno snujočo fantazijo ter znal ustvariti tako prekrasno in za-

nimivo veledelo, ki si je neglede na omenjene vrednote in lepote, že zaradi bizarne in baladeskne posebnosti po vsej pravici zaslužilo vprizoritev. Svetovna gledališča je po vojni osvajal zlasti poznejši, romantični, simbolistični in religiozni in, kakor so rekli pozneje, ekspresionistični Strindberg. Da vzdržimo korak, se lotevamo te težavne, a častne naloge tudi mi. Poskus naj velja! Škodovati nam ne more nikakor, koristi pa lahko obema: gledališču in tudi občinstvu.

Strindberg: Nevesta s krono

Prizor iz III. dejanja.

BRITA: (vstopi, gre h Kersti). Zdaj pa velja: ti ali jaz!

KERSTI: Ti!

BRITA: Nekaj boš dobila!

KERSTI: Daj sem!

BRITA: Zapestnico, pa ne od mene! (Molk.) Zapestnico iz železa! (Stopi na lino v podu.) Zdaj ti stopim na glavo, zdaj ti stojim na srcu, zdaj izteptam tvojo tajnost iz zemlje ali iz ognja ali iz vode! (Molk.) Kje pa je babica, kje pa je častni gost na tej deviški svatbi?

Ti ukradla si krono in povodni mož jo je ukral,

Ti ukradla si mlin, toda mlin se povrne!

Vaš fantek spančka, ne v hosti, temveč tukajle v reki!

Mojega brata si oskrunila, in moj rod si oskrunila,
moje ime si oskrunila! Zato moraš umreti!

KERSTI (udano) Umrla sem že; jaz sem že več dni zapored umrla!...

BRITA: Umreti moraš zaradi krive prisega, laži in uboja, tatvine, žalitve, sleparstva!... V blagoslovljen zemlji ti ne boš počivala; črne krste s srebrnimi zvezdami ne boš imela in nič smrekovih vej in nobenih zvonov!...

KERSTI: Lahko si mislim!

BRITA: Tako!... Ali čuješ korake? Štej jih: ena, dve, tri, štiri, pet...
(... in tako dalje po korakih župana, ki se bliža iz ozadja).

BRITA: (mu gre nasproti in mu nekaj zašepče).

ZUPAN: (Stopi k lini.) Tu leži!

BRITA: Toda krona ne!

ZUPAN: Krona ali kaj drugega! (Odpre lino.) Ne! Krona to ni! Uboga Kersti! Ali si ga ti semkaj dala?

KERSTI: Ne!

ZUPAN: Ne?... Le govori resnico!

KERSTI: Jaz ga nisem tja dala!

BRITA: (jo udari po ustih.) Resnico!

KERSTI: Jaz ga nisem tja dala!

BRITA: Zapestnice gor!

ZUPAN: Ti si za rablja rojena... gorje nam! (Zajoka v roke.) Gorje!

PASTOR: (iz ozadja.) Ste jo našli?

ZUPAN: Krone ne! Toda...

NEVESTA S KRONO

Pravljiena igra v 5. slikah. — Spisal A. Strindberg. Prevel C. Debevec.

Režiser: Ciril Debevec.

Mats	Kralj
Kersti	Šaričeva
Kerstina mati	Maria Vera
Vojak, Kerstin oče	Potokar
Cerkovnik, Kerstin ded	Jerman
Brita, Matsova sestra	Mira Danilova
Matsov ded	Cesar
Matsova stara mati	Gabrijelčičeva
Matsov oče	Kaukler
Matsova mati	Medvedova

Ana, Matsova mlajša sestra	Vida Juvanova
Mala Karen	* * *
Mali Mats	* * *
Župan	Skrbinšek
Pastor	Gregorin
Povodni mož	C. Debevec
Babica	Rakarjeva
Belo dete	* * *
Ribič	Plut

Svatje, vojaki, rabelj.

I. slika: Na planini. II. in III. slika: V daljši odmor. IV. slika: Pred cerkvijo. V. slika: Na jezeru.

Po I. in III. daljši odmor.

Dekoracije: V. Skružny st. — Godole (prevel z Strindbergove): A. Balatka.

Blagajna se odpre ob pol 8.

Četek ob 8.

Konec ob pol 11.

Parter: Sedeži I. vrste	Din 30
„ II. - IV. vrste	„ 28
„ V. - VI. „	„ 26
„ VII. - IX. „	„ 24
„ X. - XI. „	„ 22
„ XII. - XIII. „	„ 20

Lože v parterju	Din 100
I. reda 1	100
6	120
II. reda 1	70
5	75
Peti ložni	20
parterju	25
I. redu	15
II. redu	15

Balkon: Sedeži I. vrste	Din 22
„ II. „	„ 18
Galerija „ I. „	„ 14
„ II. „	„ 12
„ III. „	„ 10
Galerijsko stojišče	„ 2
Dijaško stojišče	„ 5

VSTOPNICE se dobivajo v predprodaji pri gledališki blagajni od 10. do pol 1. in od 3. do 5. ure

D

PASTOR: Ne govori več! Vem... (Zajoka v roke.) Gorje nam, gorje!

VOJAK: (iz ozadja.) Kaj ste krono našli?

ŽUPAN: Krone ne! Toda...

VOJAK: Umolkni! Vem... (zajoka v roke.)

KERSTINA MATI: (iz ozadja.) Ali ste krono našli?

ŽUPAN: Oh, ne!

MATI: (opazuje Kersti.) Oh! (Nato vzame škarje in odreže Kersti lase; vrže jih Briti, ki jih prestreže in jih povonja, kot da bi ji dišali. Mati odtrga Kersti pajčolan in svatbeni nakit ter ji pogrne glavo z ruto.) glavo z ruto.)

MATS: (pride iz ozadja, obstoji pred Kersti in jo osuplo opazuje.) Kdo pa je to?

BRITA: Poglej natanko!

MATS: (jo pogleda bližje.) Nekomu je podobna!

BRITA: Le dobro jo poglej!

MATS: Jaz je ne poznam!

BRITA: Da bi je nikdar ne poznal!

MATS: Oči so proči! Toda ta ustka, ta lepa ustka... in ta mala bradica... Ne, to ni ona! (Se obrne in zapazi odprto lino.) Kaj pa je to? Stojite kakor okrog groba!

BRITA: Saj to je grob!

MATS: Kaj pa tu leži?

BRITA: Vse! Vse, kar je sploh kdaj imelo zate ceno!

MATS: Naš fantek!... O, kdo mi je to storil?

BRITA: Vse ona, ona, ona!

MATS: Ne, to ni res!

BRITA: Je, to je res!

MATS: Lažnica!

VOJAK: (Briti.) Lažnica iz rodu lažnikov!

MATSOVI SORODNIKI: (se zberejo levo od Kersti.) Vi ste iz rodu lažnikov!

KERSTINI SORODNIKI: (na desni.) Vi, vi!

PASTOR: Mir! Mir! V Gospodovem imenu!

VSI: Mir!

ŽUPAN: Nihče ne sodi naj vnaprej!

VSI: Tak, daj, da čujemo!

ŽUPAN: Kdo toži?

VSI: Kdo toži?

BRITA: Jaz, Brita Lisa Larsson.

VSI: Brita Lisa Larsson toži. In koga?

BRITA: Kersti Margreto Hansdotter!

VSI: Kersti Margreto Hansdotter!... Povej nam tožbo!

BRITA: Nevesta je oskrunjena, krona izgubljena!

KERSTINI SORODNIKI: Dokazi, kje so dokazi!

BRITA: Dve priči zadostujeta!

MATSOVI SORODNIKI: Dve priči zadostujeta!

BRITA: Če je dekle izpostavilo dete in je za tem umrlo, potem naj mati izgubi življenje!

MATSOVI SORODNIKI: Izgubi življenje!

KERSTINI SORODNIKI: (se zganejo grozeče proti Matsovim sorodnikom.)

Sramujte se!

MATSOVI SORODNIKI: Vi se sramujte!

KERSTINI SORODNIKI: Mats je kriv!

MATSOVI SORODNIKI: Mats ni ničesar kriv!

KERSTINI SORODNIKI: Mats je vsega kriv! On je dejanje izvršil!

MATSOVI SORODNIKI: (s povzdignjenimi rokami.) Kakšno dejanje? Vprašajte Kersti!

KERSTINI SORODNIKI: Vprašajmo jo!

ŽUPAN: (Kersti.) Si ti umorila dete?

KERSTI: Da.

MATSOVI SORODNIKI: Čujte, čujte!

KERSTINI SORODNIKI: Gorje nam!

MATSOVI SORODNIKI: O čujte, čujte!

MATS: (ki je stal ves čas ob ognjišču in tuhtal in kazal vsem hrbet, sleče zdaj svatbeno obleko in jo vrže na tla; trenutek postoji, potem pa plane kakor obseden ven): Kakšna radost nekdanj, kako tožno je zdaj! Ljuba Kersti! Naš fantek zaspančkal je v hosti!

PASTOR: (zajoka v roke; potem pa govori ob odprti lini):

»Gospod Bog!

Daj vsem mrtvim mir,

in tolažbo vsem,

ki še žive!

VSI: (mrmrajo v roke tiho molitev, kot da bi molili tiho ob grobu.)

PASTOR: Gospod vas blagoslovi in obvaruj!

VSI: (se jočejo v roke.) Amen! (Odidejo tiho in žalostno).

*

Pesem Povodnega moža:

»Nebo se zagrinja, vodovje stoji,
vodovje stoji,
sijalo je solnce, ko še sreča nekoč
mi blažila je dom.

Zdaj pa solnca ni več,
in že bliža se noč;
težak je ta greh
in globok je tolmun.

Kakšna radost nekdanj!
Kakó tožno je zdaj!
Gorjé in bridkost
sta skalila moj raj!
O! O...

Drobiž

V Londonu bo začetkom prihodnjega leta veliko mednarodno gledališko gostovanje, katerega se med drugim udeležijo hudožestniki iz Moskve, nemško narodno gledališče iz Weimarja in japonsko narodno gledališče iz Tokija. Predstave se bodo vršile v londonskem Savoyteatru.

V Varšavi bo ravnatelj tamkajšnje opere, naš dalmatinski rojak Petar Stermić vprizoril Baranovičev balet »Licitarsko srce« pod naslovom »Serduzsko«.

V Pragi so igrali ob priliki proslave Sv. Vavčava na Nar. divadlu St. Lomovo dramo »Sv. Vavčav«, na Vinogradskem gledališču pa Fr. Kubkino »Igro sv. Vavčava«. Vinogradski oder je imel te dni tudi noviteto »Konec pota« (»Journey's End«), ki jo je spisal Anglež R. C. Sheriff. To je tragična vojna idila, ki nam v šestih slikah opisuje naskok angleške patrolje na nemške postojanke. »Intimno gledališče« pa igra Jerom K. Jeromovo igro »Fanny, tete in strici«.

V Bratislavi je imela pod taktirko O. Nedbala velik uspeh Jar. Weinbergerjeva opera »Švanda - dudak«.

V Budimpešti bodo imeli letos premijero opere »Beethoven«, ki predstavlja duševno in telesno trpljenje genijalnega muzika, tako kot je v opereti »Pri treh mladenkah« naslikano življenje Schubertovo. Tudi tu bo partitura povzeta iz Beethovnovih nesmičnih del. Tekst je napisal žurnalista K. Kristof, muziko pa je »nabavil« komponist in kapelnik M. Nador. — Res je, da zoper take skrunitve ni paragrafa, še bolj pa je res, da tudi taka skrupalca ne morejo škodovati velikemu Beethovnu.

Na Dunaju igrajo med drugim v drž. gledališču Goethejevega »Fausta«, na Raimundovem pa »Veliko abecedo« z M. Pallenbergom kot gostom.

V Zagrebu so imeli premijeri: L. Frankovo dramo »Karel in Ana« s Podgorsko in Nučičem ter Klabundovo igro »XYZ« s Kraljevo, Dujšinom in Grkovičem v glavnih vlogah. To igro je z velikim uspehom režiral ravnatelj Raić, ki je te dni dobil povabilo, da prevzame ravnateljstvo drame v Beogradu. — Novi ravnatelj Krešimir Baranović je te dni prevzel vodstvo zagrebške opere. — Vojnovičev spomin bo proslavilo zagrebško gledališče 9 oktobra, t. j. na rojstni dan velikega pesnika.

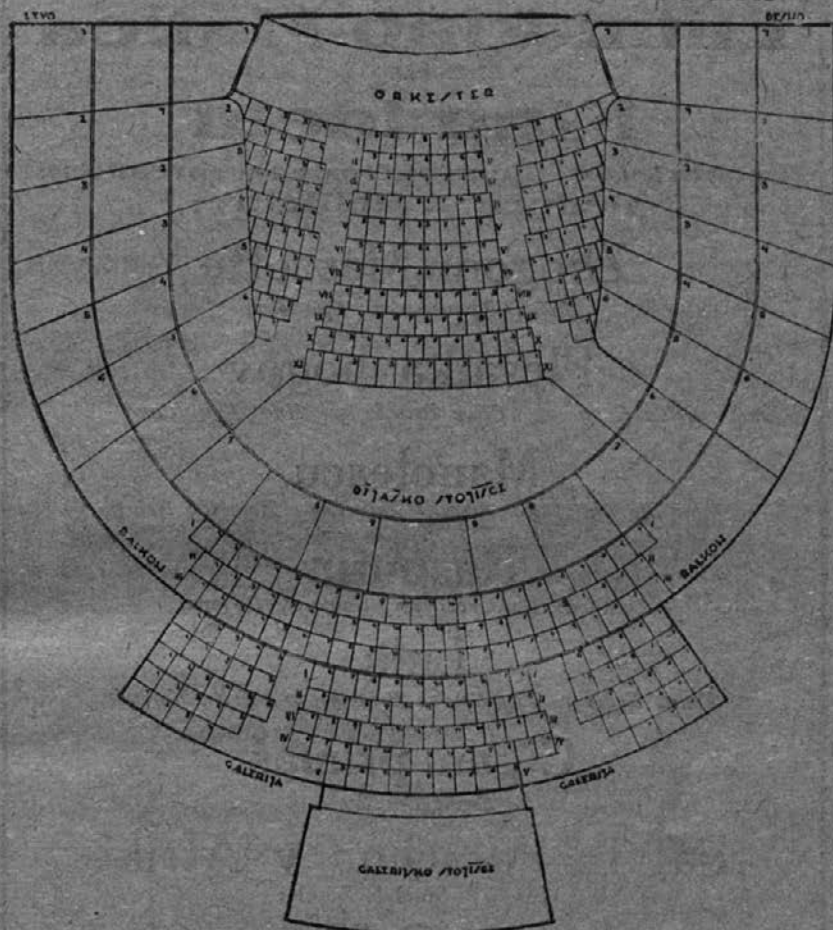
V Varaždinu je gostovalo gledališče iz Osjeka — Novegasada s Krležino »Agonijo« in Tolstojevo »Ano Kareninoc«.

Gledališki škandali. Berlinska revija »Litterarische Welt« piše o gledaliških škandalih in pravi med drugim tudi tole: »Narod naj ima o gledališču zavest in občutek, da je suveren. To je pač največ vredno od vsega, kar sploh more v političnem smislu nuditi gledališče. Prava gledališka kultura je visoka šola suverene plebiscita. Toda gledališki škandal naj se pojavi sam od sebe in samo po enkrat. Gledališki škandal je treba takoj pozabiti. Govori naj se o njem k večjemu samo par dni. Potem pa naj pogine sam od sebe. Verdija so neštetokrat izžvižgali, toda vsako njegovo novo delo so potem z navdušenjem sprejeli. Dobra gledališka publika na škatle pozabi.«

Fr. L.

Lastnik in izdajatelj: Uprava Nar. gledališča v Ljubljani. Predstavnik: Oton Župančič. Urednik: Ciril Debevec. — Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

RAZVRSTITEV SEDEŽEV V OPERI

Protinikotin „Nicotless“

je zdravju neškodljivo,
sigurno raztrovalno de-
lujoče sredstvo, ne da
bi vplivalo na kvaliteto,
okus in aramo tobaka.
Dobi se v lekarnah, dro-
gerijah in trafikah

Elitni kino Mafica in Kino Ideal

opozarjata cenjeno občinstvo na premijere
sledočih velefilmov:

Zbogom Mascotte

Bil'ian Harvey & *Igo Sym*

Plesalka bogov

Gilda Gray & *Clive Brook* & *Ana May Wong*

Manolescu

Ivan Možušin & *Brigita Helm* & *Heinrich George*

Rasputin

Vladimir Gajdarov & *Grigorije Chmara*

Lulu

Franz Lederer & *Louise Brooks* & *Fritz Kortner*

Cigan primaš

Ernst Verebes

Pat in Patachon v Afriki

Smeh! Smeh! Smeh!

S. O. S.

Liane Haid & *Alfons Fryland*

Baskervilski pes

Detektivski velešlager po znamenitem romanu Sherlock Holmesa

Grof Monte Christo

Po romanu A. Dumasa

Žena brez sramu

Greta Garbo & *John Gilbert*

Prebujenje

Vilma Banky

Stric Tomova koč

Po znamenitem istoimenskem romanu

Štirje vragi

Melodija krvi